Schubert András

Kultúrcirkusz

Még jószerivel be sem lépett a szobába, Tamás már sokatmondóan intett neki a fejével: A főnök vár. Erős vár a mi főnökünk, futott át Miki fején, de hangosan csak azt kérdezte: Van kávé? Adok az enyémből, vette elő Tamás a dzsezváját az íróasztalból. Persze törökös? Törökös. Örökösen törökös. Kóstold meg, mielőtt cukrot teszel bele, mert kicsit édesebbre csináltam. Túl sok a keserv. Miki az íróasztalára dobta az aktatáskáját, kitöltött egy csésze kávét, és egy hajtásra megitta. Kösz, ez jól esett. Na, akkor megyek. Nyilván egy újabb üzemi kultúrcsoport várja az operett előadásáról a lelkendező kritikát. Már kezdte is fogalmazni. Persze nem ártana tudni, hogy Csepel vagy Angyalföld. Ne adj' isten Sztálinváros vagy Kazincbarcika.

Balla Miki a kultúrrovatot vezette a Szabad Hang országos napilapnál. A „vezette" szó félreértésekre adhat alkalmat, mert valójában Miki senkit nem vezetett. Ő maga volt a kultúrrovat. Színház, film, könyv, zene, minden hozzá tartozott. A tudása, az megvolt hozzá *von Haus aus*. Hegedűművész, dramaturg, balett-táncosnő és titkos drámaíró orvosprofesszor rokonok között nőtt fel, akik mind Mikitől várták a háborúk, kurzusok és egyéb őrületek által szétszabdalt pályájuk kiteljesítését. Nem volt kétséges, hogy erre még egy darab időt várni kell. A háborút ugyan éppen jegelték, de kurzusból és őrületből nem volt hiány.

Miki nem volt abban a helyzetben, hogy ne igyekezzék megfelelni az aktuális elvárásoknak. Kismiki kétéves se volt, őszre várták a másodikat. A káderlapja alapján bármikor ráolvashatják, hogy osztályidegen vagy éppenséggel nyugati ügynök. Akkor pedig nemcsak a szerkesztőségtől kell búcsút venni, hanem még nyomdászinasnak se vennék föl. Szóval, széles mosoly, kopogás, szabadság elvtársnő, Kárpáti elvtárs keresett. Micike bájmosolya, csak ezt a telefont befejezi, és egy másik lóg a vonalban, utána már mehet is. Sürgős lehet.

Ezekkel az üzemi előadásokkal nincs is semmi baj. Szegény nagypapa, aki annak idején órákig magyarázta neki a gramofon mellett Caruso és Gigli hangképzésének különbségeit, biztosan belebetegedne egy ilyen derék asztalosmester diadalmas magas céjébe, de hát ő már úgyis teljesen süket. Mikit pedig nemcsak hozzáértőnek, hanem megértőnek is nevelték. Alighanem a nürnbergi mesterdalnokok sem voltak sokkal képzettebbek, csak Wagner és Set Svanholm csinált belőlük operasztárt.

Súlyosabb próbatétel volt, amikor valóban értékes produkciókról kellett ledorongoló kritikát írnia. Öncélú, a reakciós polgári ízlést szolgálja, híján van a pozitív, előremutató gondolatoknak. Miki vért izzadt, hogy a kötelező kliséket megfelelő mennyiségű ámbárral, nohával és hovatovábbal próbálja enyhíteni, de tisztában volt vele, hogy az érintetteken ez nem sokat segít. Noha a hangképzés tökéletes, a szerepformáláson átüt, hogy a művész még mindig egy letűnt kor közönségének a kegyeit keresi. A művész biztos lehetett benne, hogy egy jó ideig nem számíthat fővárosi szerződésre.

Kárpáti befejezte a második telefont is. Jöjjön, Balla! Mondja, mikor volt utoljára cirkuszban? Erre nem számított. Mikor is? Van annak vagy huszonöt éve. Harminc talán nem, de huszonöt biztosan. Az is biztos, hogy a szüleivel nem, mert ők ki nem állhatták ezt a műfajt. Talán Béla bácsival. Igen, egészen biztosan vele. Ő rajongott az artistákért. Miki legfeljebb a bohócokon nevetett néha. De inkább félt tőlük. Kárpátit ez láthatóan kevéssé érdekelte. A cirkuszművészet ugyanolyan fontos része a szocialista kultúrának, mint a színház vagy a zene, nemde, Balla? Foglalkoznunk kell vele, mert különben nem találják meg a helyes irányt. Egy fontos olvasónk jelezte, hogy elvitte az unokáját a cirkuszba, és semmi nem mutatta, hogy már egy új világot építünk. A mai emberek már nem a régi trükköket akarják unos-untig látni. Megértette a feladatot, Balla?

Hogyne értette volna. Az elvtárs a pártközpontból szintén félt a bohócoktól. Vagy az unokája. Vagy mind a ketten. Most már csak azt kellene tudni, hogy az elvtárs mit látna szívesebben a cirkuszban. Táncosnőket? Szavalókórust? Bokszmeccset? Hogy mi lenne a helyes irány?

Visszament a szobájába, leült az íróasztalához. Tamás felmérte az arckifejezését. Még egy kávé? Miki nem reagált. Konyak? Semmi. De nincs komoly baj, ugye? Miki erre már elnevette magát. Á, dehogy! A bajok nem itt kezdődnek. Csak egy kis cirkusz. Cirkusz? Igen. Szó szerint. Elmesélte Tamásnak a főszerkesztő óhaját. Tamás szörnyülködött. Még jó, hogy nem nekem osztotta ki. Ahogy a sakk is mostanra sporttá avanzsált, kitalálhatják, hogy a cirkusz is az.

Árki Tamás a sportrovatot vezette, ugyanolyan módon, ahogy Miki a kulturálist. Ellentétben Mikivel, aki a művészeteknek csak a befogadását sajátította el magas szinten, a művelését egyiknek sem, Tamás több sportágban is eredményes versenyző volt. Akár az olimpiára is eljuthatott volna, ha a berlini és a londoni olimpiák közötti időszak sokmillió más társával együtt nem egészen másfajta próbatételek elé állítja. Túlélte. Ez felért egy olimpiai éremmel.

Miki megírt két filmkritikát, egy pár kulturális pletykát a kis színesekbe és egy kultúrpolitikus nekrológját. Az egyik filmet speciel látta is. Erős film volt, de azért elhelyezett a kritikában némi fenntartást is, mert bár a főszerepet játszó francia színész köztudottan szimpatizál a kommunistákkal, a film végén meghal, és ez esetleg rossz érzést kelt néhány elvtársban. A nekrológ viszont kifejezetten pozitív és előremutató lett. Hogy örülne szegény, ha olvashatná!

Összecsomagolt, felhívta Magdát, hogy mit vegyen hazafelé, és hazament. Este még el kell mennem. Értekezlet? Nem, cirkusz. Micsoda? Miki elmesélte. Látod, és engem sohase vittél el! Menj, és írd meg helyettem! Haha, nekem elég ez a cirkusz, ami itthon van egész nap. Ha ezt megírnám, az nem egy újságcikk, hanem egy rémregény lenne. Kismiki ártatlanul aludt. Csókolództak. Miki odahajolt Magda hasához, hogy hallja-e már a legifjabb szívverését. Még korai lett volna.

Egy órával az előadás kezdete előtt odament a cirkuszhoz, hogy tájékozódjon, esetleg beszélgessen valakivel. Igazából azt sem tudta, hogy kivel kellene. A porondmesterrel? A jegyszedő nénivel? Az artistákkal? Az elefánttal? A kapunál elővette az újságíró igazolványát. A Szabad Hang munkatársa vagyok. Cikket írok a cirkuszművészetről, amely a szocialista kultúra fontos része. Be sem fejezhette a mondatot, a portás telefonjára már sietett is elé egy jól szabott szmokingot viselő, magas, szemüveges férfi. Simonffy vagyok. Konferanszié, bűvész és a cirkusz igazgatóhelyettese. Állunk szolgálatára, főszerkesztő elvtárs. Miki valamit mormogott a főszerkesztő és a rovatszerkesztő közötti különbségről, de a szmokingos lehengerlő modorban sodorta magával. Természetesen a sajtópáholyban kap helyet, főszerkesztő elvtárs. Egyedül van? Nem is jön partnere? A tánckarnak mindig van egy-két beugrásra kész tartalék tagja, ha óhajtja, valamelyikük bizonyára szívesen önnel tart, hogy *testközelből* kommentálja a látottakat. Miki riadt tekintetét látva elmosolyodott. Természetesen szigorúan szakmai kommentárokra gondoltam. De ha úgy gondolja, főszerkesztő elvtárs, hogy egyedül jobban el tud mélyedni az előadásban, akkor gondoskodunk, hogy senki se zavarja.

Amikor Miki egy kis szóhoz jutott, megpróbálta a beszélgetést küldetése tényleges céljának az irányába terelni. Igazgatóhelyettes elvtárs hogyan látja, miben különbözik a ma cirkusza a húsz-harminc évvel ezelőttitől? Azok a történelmi léptékű változások, amelyeknek tanúi vagyunk, hogyan tükröződnek a cirkuszművészet gyakorlatában? Simonffy gyanakodva méregette Mikit. Ez most provokál, vagy magától ilyen hülye? Arcizma sem rándult. Ha főszerkesztő elvtárs majd végignézi a műsort, látni fogja, hogy a fekete, barna és zöld drapériák helyett kizárólag vöröset

használunk. Ezzel is tisztelgünk a szocializmus eszméje és a felszabadító nagy Szovjetunió előtt. Most Mikin volt a sor, hogy eltűnődjék vendéglátója ideg- és elmeállapotáról. Ő azonban nem tudott olyan jól uralkodni az arckifejezésén, mint Simonffy, aki a bemutatkozásban felsoroltakon kívül fenomenális pókerjátékos is volt. A bűvész másodpercek alatt kristálytisztán átlátta Miki jövetelének okát, célját, elülső és hátsó szándékait. Nem kertelt.

Nézze, főszerkesztő – oppardon, rovatszerkesztő – elvtárs. Játszszunk nyílt kártyákkal! Mi ma dolgozunk, és mindent meg fogunk tenni, hogy ön és az egész közönség jól érezze magát, ön pedig próbálja magát átadni ennek az élvezetnek. Holnap nincs előadás. Ez a kollégáknak kemény munkát jelent, próbákat, technikai feladatokat. Nekem viszont egy kicsit több időm lesz. Jöjjön el ugyanebben az időben, és akkor leülünk az irodámban, vagy szemben a kisvendéglőben a törzsasztalomhoz, és mind a ketten elmondjuk a magunk sirámait, és meghallgatjuk a másikat. Gilt? Miki boldog meglepetéssel fogadta el Simonffy kéznyújtását, és megállapodtak a másnapi találkozásban.

Rövidesen kinyitották a nézőteret. A sajtópáholynak titulált hely a többinél kicsit kényelmesebbre kárpitozott két ülés volt a porond bejárat fölött, a zenekar mellett, a sor többi ülésétől egy furnérlemezzel elválasztva. Ide vezette Mikit a jegyszedő néni. A porondra nézett, és elfogta a huszonöt évvel ezelőtti borzongás. Inkább a zenekari pódium felé fordult. A háttérben egy-két unott, atlétatrikós figura ődöngött. Ketten a zongora lapjára hajoltak, és valamit firkáltak egy papírra. Aha, biztos a partitúrát egyeztetik! Aztán jobban odanézett, és rájött, hogy mi az. Totószelvényt töltöttek ki.

Lassan megtelt a nézőtér. Sok volt a gyerek, a zsibongás betöltötte a kupolát, ahol várakozva pihentek az előadás kellékei: a trapézok, hálók, hágcsók, kötelek. Kétségtelenül volt valamilyen misztikum a levegőben. Biztosan van, aki élvezi ezt, Miki még inkább a borzongásnál tartott. Olyan ez, mint a templom. Van, akit felemel, van, akit porba sújt. A zenészek is lassan behozták hangszereiket, és elrendezkedtek a helyükön. Most már mind ezüst csillogású selyemingben voltak. A porond bejáratánál feltűnt Simonffy. Erélyesen intézkedett. A drapériák valóban mind pirosak voltak.

A zenészek hangoltak a félhomályban. A dobos kicsit késve ült a helyére, és egy dobpergéssel üdvözölte a társait. Miki odafordult, és meglepetésében majdnem felkiáltott. De hiszen ez Ormai Ricsi! Ricsi a háború előtti pesti dzsesszélet legendás figurája volt. Komoly parti nem lehetett meg nélküle. Volt olyan éjszaka, hogy négy-öt helyen játszott, és másik

négy-ötre csak beugrott lazítani egy kicsit. Kijutott neki a háború minden poklából. Koncentrációs tábor, szétbombázott lakás, fél családja odalett, aztán málenkij robot. De ahogy Pesten kinyitottak a zenés helyek, már ott ült a doboknál. Aztán volt egy kis afférja egy vendéggel, akiről sajnálatosan későn derült ki, hogy ávós tiszt. Egy ideig semmit sem lehetett hallani felőle, utána is csak bizonytalan híreszteléseket. Az optimisták szerint sikerült nyugatra szöknie, a pesszimisták szerint internálták. És most itt van!

Mikinek nem volt semmilyen személyes kapcsolata Ricsivel, de a ráismerés váratlanul jó hangulatba hozta. És ahogy jobban körülnézett a zenészek között, egyre több olyan arcot vélt felismerni, amelyeket tíztizenöt évvel ezelőtti újságíró-tanonci kalandos éjszakáiból ismerhetett. Ricsi ekkor egyenletes dobpergésbe kezdett, amihez a többiek halk tremolóval csatlakoztak. A porond elsötétült. Most a pódiumra sétált egy köpcös, kopasz férfi, aki a zenészekkel ellentétben arany csillogású selyeminget viselt. Jobb kezével a tremolót jelezte, majd még séta közben két kézzel energikusan beintette a zenekart. A zenei káoszból kristálytisztán csendült föl Glenn Miller Holdfény szerenádja. A reflektorok felgyulladtak, és fényük a zenekarra vetült.

A közönség fergeteges tapsban tört ki. Mikit is magával ragadta a látvány és a hallvány varázsa. A szeme könnybe lábadt, és nemcsak azért, mert a zenekarra irányuló reflektorfényből az ő szemébe is jutott egy kevés. A Holdfény szerenádra táncoltak először Magdával. Úristen, annak is már tizenkét éve! Az első bridzsnél a zenekar elhalkult, a reflektorok a porond bejáratára világítottak, ahol frakkban, cilinderben, mikrofonnal a kezében belépett Simonffy. A szokásos elsöprő stílusában köszöntötte a közönséget, mutatta be a zenekart, ismertette a műsor főbb attrakcióit, majd frakkja szárnyai alól több tucat galambot, cilinderéből egy riadt nyulat szabadon engedve átadta a terepet az első számnak.

Innentől Miki sajátos bódulatban töltötte az előadást. Mint amikor zöldfülű riporterként először szabadult be egy nagyobb sajtófogadás pezsgőbárjába. Időnként lehunyta a szemét, és belefeledkezett a zenébe. A dzsessz és a cirkuszi zene slágerei sorakoztak részben szigorúan meghangszerelve, részben bravúros szólókkal tarkítva. A zenészek időközben lazítottak a nyitókép fegyelmezett rendjén. A zongorista és a bőgős (valamilyen Karcsi volt a Bristol bárból) visszatértek a totószelvényhez. Ha Miki jól értette, éppen a Sunderland–Derby County meccs esélyeit latolgatták.

Maguk az attrakciók is sajátos hangulatot kaptak a zenétől és az időnként fel-feltűnő Simonffy minden határon túl lelkes, de egyszersmind

meggyőzően szakszerű kommentárjaitól. A felnőttek álmélkodtak, a gyerekek sikongattak. Miki elképzelte, hogy néhány év múlva Magdával, Kismikivel és a legifjabbal milyen jól fognak szórakozni itt, és meglepve tapasztalata, hogy a viszolygó borzongást már fel sem tudja idézni magában. A bohócok sem tűntek egy cseppet sem félelmetesnek. A tréfák néha egy kicsit bugyuták voltak, de semmivel sem inkább, mint a némafilmek tortadobálós jelenetei, amelyeken ő is halálra tudja röhögni magát ezredszer is.

A szünetben a jegyszedő néni Simonffy üzenetét hozta, hogy ha óhajtja, a büfé italkészletéből szabadon fogyaszthat a cég számlájára. Miki ezt köszönettel visszautasította. Viszont kitört belőle a riporter, elővette a jegyzetfüzetét, és interjúkat készített különféle korú, nemű és öltözékű nézőkkel a műsor fogadtatásáról. Hosszú idő után először érezte magát újságírónak és nem valamiféle kultúrhivatalnoknak.

Aztán visszaült a helyére. Nézte a visszaszivárgó zenészeket és a helyüket keresgélő nézőket. Lassan valami rossz érzés kezdett motoszkálni benne. Ráeszmélt, hogy őt azért küldték ide, hogy ledorongoló kritikát írjon a reakciós polgári kultúrmocsok e fellegváráról. De hát ennek semmi értelme! Ezek a nők és férfiak igazán a legmagasabb színvonalon művelik a szakmájukat, tekintsük azt művészetnek, sportnak vagy akármi másnak. És igen, Tamásnak igaza van. Ezeknek a mutatványoknak nagy részét valóban tekinthetnénk sportnak is. És ott kinek jutna eszébe felróni egy focistának, hogy nem elég pozitív, előremutató módon rúgja a szöglet-rúgást, hanem a régi, polgári ízlés szerint?

Miki úgy belefeledkezett a visszás helyzetén való elmélkedésbe, hogy a műsor talán legnagyobb világsztárjainak, az Alföldi ugrócsoportnak a produkciója alig jutott el a tudatáig. A közönség kitörő tapsa és brávózása zökkentette vissza. Eszébe jutottak Simonffy szavai. Ma adja át magát az élvezetnek, majd holnap jöhetnek a sirámok. Bölcs ember. A továbbiakban ehhez tartotta magát.

Magda régen látta olyan derűsnek és felszabadultnak Mikit, mint amikor hazaért. Évődött is vele, vajon milyen más műintézetet látogatott meg a cirkusz szörnyűségeinek elfeledtetésére. Miki elmesélte váratlan pálfordulását a cirkusz megítélésében, és a másnapra megbeszélt találkozóját Simonffyval. Azért csak ne legyen úrrá rajtad a cirkusz szenvedélye! Ha nagyon ki vagy szomjazva, majd bohóckodunk neked Kismikivel.

A szerkesztőségben Tamásnak is feltűnt, hogy Miki nem az ilyenkor megszokott vitriolos hangulatában önti rá az esti benyomásait. Na mi van, talán egy kígyóbűvölőnő volt rád ilyen hatással? Nem, nem, egy bölcs bűvész és egy száműzött dzsesszzenekar. Ja, és igazad van, Tamás, a

cirkusz legalább annyira sport, mint amennyire művészet. Ha van egy kis időd, komolyan gondolj ennek utána! Volt, amikor csak ilyeneken volt időm gondolkodni – mosolyodott el kesernyésen Tamás, és Miki kicsit elszégyellte magát újhitű lelkesedésén.

Este a megbeszélt időben ott volt a cirkusz kapujánál. Simonffy már messziről nyújtotta a kezét. Az irodában, vagy a vendéglőben? Talán inkább a vendéglőben. Csak át kellett menni az út túloldalára. Egy pincér azonnal ott tüsténkedett körülöttük. A szokásosat, direktor elvtárs? És a... Kérdően nézett Mikire. Főszerkesztő, szögezte le Simonffy. Fehér, száraz spriccer, rendben? Nagyon is – bólintott Miki. Tudom, rovat – mosolygott Simonffy, de nekem adnom kell a renomémra. És különben is, a borjú bécsi csak főszerkesztőknek és azon felül jár.

A pincér hozta a fröccsöket, koccintottak. Simonffy rögtön felajánlotta a pertut. Miklós? Miki? Családi, baráti körben csakis Miki. A te keresztnevedet nem is tudom. A barátaim Siminek hívnak, ha neked is megfelel.

Miki legszívesebben rögtön Ormai Ricsi és a zenekar felől érdeklődött volna, de nem akart ajtóstul rontani a házba. Nagy meglepetésére, mielőtt bármit mondott volna, Simonffy megértően bólogatott. Majd arra is rátérünk. De előbb te mondd el, hogy mi bánt. Már azonkívül, hogy bérgyilkosi teendőket kell ellátnod. Az is egy szakma. És esetenként hasznosabb, mint egy életmentő orvosé. Attól függ, kiről van szó. Nekem is lennének tippjeim.

Simonffy szövege teljesen frappírozta Mikit. Nem is próbált mellébeszélni. Azt hiszem, nem vagyok sem bérgyilkosnak, sem orvosnak való. Mindenkiben szeretem látni a szeretetreméltót és a gyarlót is. És ezt mutatnám meg másoknak is. Csak éppen nem egészen ilyen időket élünk. Adjam vissza a munkát a főszerkesztőmnek? Te csak ne adj vissza senkinek semmit. Jó állásod van, és nemsokára kétgyermekes családapa leszel.

Most már biztos volt benne Miki, hogy Simonffy csalhatatlan ösztönén kívül informátorokra is támaszkodott vele kapcsolatban, de ezért egy pillanatra sem tudott neheztelni. Ahogyan ő maga mondta, nem olyan időket éltek.

Miki felvetette, hogy az egész hercehurcát végül is egy korlátolt potentát mószerolása váltotta ki. Talán őt kellene valahogy jobb belátásra téríteni. Ó, dehogyis! Egészen másról van itt szó. Az elvtárs is nyilván „a barátai unszolására" fordult a főszerkesztőhöz. A képlet egyszerű. Ahogyan azt Miki is láthatta, a cirkusz műsorának legnagyobb része valódi világszínvonalú produkció. Van azonban a műsornak néhány olyan résztvevője, akik talán mással is helyettesíthetők lennének, de a

puszta létüket, megélhetésüket veszélyeztetné, ha a cirkusz nem adna nekik menedéket. Például a zenészek – nézett Simonffy sokatmondóan Mikire. Ez másoknak is ötletet adott. Ha a cirkusz profilját át lehetne alakítani valamiféle varieté- vagy revüszerű vegyesfelvágottá, akkor mások védencei is helyet kaphatnának benne. Ezért éri folyamatos nyomás az igazgatót, aki megbízható és hűséges káder, de egyenes és jószándékú ember, és szakmai kérdésekben feltétlenül bízik Simonffy véleményében.

Miki kezdte kapiskálni a dolgot. Egyre kényelmetlenebbnek érezte, hogy sakkfigurának használják egy olyan játszmában, amelynek mozgatórugóit nem igazán ismeri. Próbált egy kicsit tájékozódni. Mondd, Simi, nem lehet, hogy ezek a többi védencek ugyanúgy rá lennének szorulva a menedékre, mint Ormai Ricsi és társai? Simonffy bólogatott. Nem lehet, hanem biztos. De a cirkusz attól menedék, hogy ő A Cirkusz. Így, nagybetűvel. Nemzetközi hírneve, elismertsége van. Ezt megszerezni évtizedek kemény munkájával sikerült, de el lehet veszíteni néhány hónap alatt. És akkor a fejünkre omlik a menedék a régi és az új védencekkel együtt. Őszintén kívánom a kollégáknak – mert azok, még ha az érdekeink most ellentétesek is –, hogy sikerüljön nekik egy olyan sikeres produkciót gründolni, amelybe belefér mindenki, akit szeretnének. Ha megkérnek rá, még segítek is nekik. De ne a másét próbálják tönkretenni abban a téves reményben, hogy ez rajtuk segít.

Simonffy érvelése tökéletesen meggyőzte Mikit, és már csak azon töprengett, hogy hogyan mentse ki magát Kárpáti előtt, mert hogy ő ezt a cikket nem fogja megírni. Persze ezzel Simiéknek nem sokat segít, mert Kárpáti hamar talál majd valakit, aki megírja. Csak ne Tamás legyen, mert vele nem szeretne összeveszni. Simonffy informátor nélkül is Miki veséjébe látott, mert szelíden a szemébe nézett: Te fogod megírni a cikket, és jól! Miki már meg sem lepődött, és meg sem kérdezte, hogy „De hogyan??", mert tudta, hogy úgyis rögtön meg fogja kapni a választ. Így is lett.

Nézd, Miki, hogy hogyan, azt neked kell tudni. Te nem sokat értesz a cirkuszhoz, én nem sokat értek az újságíráshoz. De valamit elmesélek neked. Biztosan te sem csak a Szabad Hangot olvasod, mi sem csak a saját előadásainkat nézzük. Társulatunk legtöbbje rendszeresen vendégszerepel külföldi cirkuszokban, és időnként módunk van nézőként is megismerni a konkurenseinket. Nemrég a Szovjetunióban jártunk, és nem tagadom, hogy néhányunknak voltak előítéletei. A legőszintébben mondhatom: azon a kákán nem volt csomó. Hibátlan produkciók, és kivétel nélkül a leghagyományosabb, klasszikus cirkusz. Amilyen a jó cirkusz bárhol a világon, csak egy kicsivel jobb. A szakmai részleteken aztán hónapokig el lehet csámcsogni: hogy mennyi az állatszám, hogy hogyan követik egy-

mást a földön és a levegőben előadott produkciók, de ez csak a bennfenteseket érdekli. Kabarétréfát, revütáncot, operettáriát egyet sem láttunk. Ebből talán ki tudsz hozni valamit.

Miki majdnem Simonffy nyakába ugrott. Mi az, hogy! Ezzel a munícióval nem egy csatát, hanem egy egész háborút meg lehet nyerni! Simi, hogyan köszönhetem meg, hogy kihúztál ebből a slamasztikából? Először is úgy, hogy megírod a cikket. Azonkívül, ha akarod, kifizetheted a cechet.

Miki most eszmélt rá, hogy időközben a néhány fröccsön kívül valahogy elfogyott két borjú bécsi, és a romokból ítélve alighanem két Gundelpalacsinta is. Megnyugtatta Simit, hogy ez munkavacsorának számít, és a költségeket az újság biztosan állni fogja. Bizakodással tele váltak el.

Még aznap éjjel megírta a cikket. Lelkes dicshimnusz volt a felülmúlhatatlan szovjet cirkuszművészet legjobb hazai tanítványairól, akiknek a szakmai nehézségeken kívül a hozzá nem értő bürokráciával és az irigyek ármánykodásával is meg kell küzdeniük. Ők azonban nem hagyják eltéríteni magukat a példaképeik által is követett útról, és képesek azt az itthoni ízlésnek megfelelően fűszerezni. Itt hosszan idézett a szünetben meginterjúvolt nézők elragadtatott véleményéből, akik között egyaránt volt tanár, vájár, búvár és falusi nagymama.

Hajnalban felébresztette Magdit, és felolvasta neki a cikket. Ritkán, de máskor is előfordult már ilyen. Magdi olyan nagyon meglepve nem volt. Tudod mit, azért aludj rá egyet! Ez mindenesetre nagyon helyénvaló megjegyzés volt.

Reggel, Miki akármennyire sietett is a szerkesztőségbe, Kárpáti már telefonált. Ott hagyta Micikénél a kéziratot. Tamásnak kezdte mesélni az este történetét. Még az első fröccsnél se tartott, Kárpáti már hívatta is. Vészjóslóan nézett Mikire. Ez nem az, amit kértem! Tudom. Ez más. Ha kell, azt is megírom. De szeretném, ha előbb ez a cikk jelenne meg. Itt, vagy másutt. Kárpáti hosszan gondolkodott. Itt.

Nem is a kulturális rovatban jelent meg, hanem egy főszerkesztői jegyzet kíséretében a második oldalon. A Szabad Hang főszerkesztői jegyzetei nem szoktak következmények nélkül maradni. Most sem történt másként. Néhány hét múlva Kárpáti hívatta Mikit. Tudom, milyen nagy rajongója a cirkusznak. Itt van két jegy a díszpáholyba a szovjet állami cirkusz előadására. A miniszter elvtárs nem is értette, hogy hogyan lehet, hogy még nem is vendégszerepeltek Budapesten, és azonnal meghívta őket. A jövő hónapban már jön is egy csoport a hazai művészekkel közös előadásra. Nekem köszönte meg, hogy felhívtam a figyelmet erre a mulasztásra. A köszönet egy részét hadd továbbítsam magának. Egy borítékot adott át Mikinek.

A jegyeken kívül a borítékban még Miki félhavi fizetésének megfelelő összeg volt. Nagyon jól jött a legifjabbra való felkészülés finanszírozásában.

Aminek Miki még jobban örült, a közös előadást nem sokkal követő állami ünnep alkalmából a cirkusz több művészét is kitüntették. Simonffy nem volt a kitüntetettek között. A zenekar karmestere viszont igen, és ez elegendő volt számára, hogy a következő néhány évben biztos védelmet tudjon nyújtani zenészeinek.

1956 októbere egy külföldi turné közepén érte a társulatot. Mikinek és Tamásnak alkalma volt a cirkusz és a sport közötti hasonlóságokat és különbségeket azon is lemérni, hogy az olimpikonok vagy az artisták közül tértek-e többen haza. Az eredmény nagyjából döntetlen lett.

Ormai Ricsi még éppen időben hazaért ahhoz, hogy részt vehessen a dzsesszzenészek forradalmi tanácsának megszervezésében. Az alakuló ülésnél tovább nem jutottak, de ez elég volt ahhoz, hogy a következő évekre is kizárja magát a zenei élet fősodrából. A cirkusz zenekarát teljesen újjászervezték, ott már nem volt helye az ilyen kétes egzisztenciáknak.

Miki néhány évvel később egy vidéki művelődési ház ünnepi rendezvényén látta őt viszont egy haknitársulatban. Fantasztikusan játszott, megőrjítette a közönséget. Az előadás után leültek fröccsözni. Miki a zenekarvezető karmester és Simonffy felől érdeklődött. A Mester meghalt. Párizsba hívták egy revühöz, a bemutató után lett rosszul. Már nem is tért magához, de még belekóstolhatott az igazi sikerbe. Simi Las Vegasban lébecol. Takarítóból krupié lett, aztán menedzser-igazgató. Most már önálló bűvész show-i vannak. Kallódó magyar zenészekből verbuvál zenekart. De ott is csak a nyálas buzizene megy. Meg a szőlő is savanyú. Ricsi kesernyésen nevetett.

A cikkben, amit a művelődési ház előadásáról írt, Miki nem fukarkodott a Ricsit és zenekarát dicsérő jelzőkkel. Micsoda rejtett kincsek vannak ebben az országban! A főszerkesztő kihúzatta az egészet. Boszorkányokról, akik nincsenek, pedig szó ne essék. Miki majd felrobbant. Aztán Kismikire és a legifjabbra gondolt, és beletörődött.

Néhányszor megpróbálta a gyerekeket elvinni a cirkuszba. Mindig a porondbejárat fölött, a zenekar melletti helyekre vett jegyet. Magdi élvezte a legjobban az előadásokat. Miki nem tudta túltenni magát a hajdani zenekar és Simi hiányán, a gyerekek pedig féltek a bohócoktól.

Miki sandán mosolygott. Az én fiaim! Magdi megnyugtatta. Még nekik is lehet egy ahá élményük, amitől megvilágosodnak. Mindenesetre, ha újságíró lesz valamelyikükből, akkor ő talán majd őszintén megírhatja a véleményét bármilyen cirkuszról.